

Inventarisatie negatieve gevolgen beperking aftrekbaarheid periodieke giften

SBF 7 april 2023

Inhoud

1. Inleiding.....	1
2. De geefketen en het belang van de giftenaftrek.....	2
3. Inventarisatie negatieve gevolgen	4
4. Conclusies en aanbevelingen	12

1. Inleiding

In het belastingplan 2023 is de aftrekbaarheid van de periodieke giften aan ANBI's beperkt tot een maximum van 250.000 euro per jaar per belastingplichtige en de eventuele fiscale partner samen. Er geldt een uitzondering voor periodieke giften die op 4 oktober 2022, 16:00 uur al zijn aangegaan. Deze periodieke giften zijn tot uiterlijk 2027 nog volledig aftrekbaar.

Bij de parlementaire behandeling van deze maatregel heeft de Eerste Kamer met de motie Essers¹ de regering verzocht om de negatieve gevolgen van deze maatregel te inventariseren. Als die effecten te negatief zijn, heeft de staatsecretaris toegezegd om de maatregel aan te passen of terug te draaien.

Gezien het grote belang is SBF² direct gestart met deze inventarisatie. Tevens zijn de Museumvereniging, Prisma, Rijksmuseum, Turing Foundation, Singer Laren, Fonds 1999 en de Stichting SeeYou gevraagd om enkele praktijkvoorbeelden aan te leveren ter illustratie van de impact die de beperking van de giftenaftrek heeft. Verder wordt deze inventarisatie, inclusief de getrokken conclusies en aanbevelingen, ingebracht door SBF. Onderstaand een samenvatting van de bevindingen naar aanleiding van het kwalitatieve en kwantitatieve onderzoek dat is gedaan. Er is

¹ [36.202, Motie-Essers \(CDA\) c.s. over de aftopping van de periodieke giftenaftrek.](#)

² SBF (Platform Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie) is een samenwerking van Goede Doelen Nederland, de Fondsen en Foundations in Nederland (FIN) en Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO).

onder meer een vragenlijst onder goede doelen uitgezet waar 57 organisaties op hebben gereageerd. Er zijn vele gesprekken gevoerd met oprichters en medewerkers van vermogensfondsen, goede doelen en culturele organisaties, juristen en (fiscaal) adviseurs. Gezien de privacy en de fiscale rechtspositie is een aantal voorbeelden onder punt 3 geanonimiseerd.

Uit deze eerste inventarisatie blijkt dat de aantoonbare maatschappelijke schade voor nu al vele malen groter is dan de potentiële opbrengst van de maatregel in de vorm van extra belastinginkomsten.

2. De geefketen en het belang van de periodieke giftenaftrek

Huishoudens dan wel particulieren geven rechtstreeks aan goede doelen (in het kader van deze inventarisatie worden daar ook culturele organisaties en andere maatschappelijke initiatieven onder verstaan) of doen dat via een vermogensfonds, al dan niet door henzelf opgericht.

De huidige beperking van de giftenaftrek heeft negatieve gevolgen voor de inkomsten van goede doelen en daarmee voor het maatschappelijke werk dat zij doen. Er is sprake van directe en indirecte negatieve gevolgen:

1. direct omdat de particulier die rechtstreeks aan het goede doel geeft minder gaat geven;
2. indirect omdat de particulier die aan het vermogensfonds geeft minder gaat geven (of afziet van het oprichten van een vermogensfonds), waardoor het vermogensfonds minder aan het goede doel/het maatschappelijke initiatief kan geven³.

Onder punt 3 van deze notitie geven wij concrete voorbeelden van beide.

Giften aan meerdere goede doelen

Uit een inventarisatie onder goede doelen blijkt dat het aantal periodieke giften dat het bedrag van 250.000 euro per jaar overstijgt gering is. Waar individuele goede doelen echter geen zicht op hebben, is de particuliere gever die aan meerdere goede doelen geeft waardoor het bedrag van 250.000 euro per jaar wordt overschreden. Deze informatie zou de Belastingdienst wel moeten hebben en ons inziens moeten inbrengen in de inventarisatie van de negatieve gevolgen van de beperking van de giftenaftrek. Ook kerkgenootschappen hebben zelf geen inzicht in giften boven de 250.000 euro zo blijkt uit een inventarisatie onder kerkgenootschappen.

Diverse goede doelen geven aan dat zij sterke aanwijzingen hebben dat hun grote donoren in de praktijk niet aan één maar aan meerdere goede doelen geven waardoor het totaalbedrag aan periodieke giften boven het bedrag van 250.000 euro per jaar uitkomt. Zij maken zich dan ook zorgen over de periodieke giften van particulieren die aan het einde van hun termijn zijn.

³ De inkomsten van goede doelen komen voor 7% uit fondsen en foundations, bron Geven In Nederland 2020-2022

Giften via vermogensfondsen

Ook geven zij aan zich zorgen te maken over de giften die zij van vermogensfondsen ontvangen en verwachten dat deze giften zullen teruglopen. Deze signalen hebben zij ook al ontvangen. Als vermogensfondsen niet meer worden opgericht of aan bestaande vermogensfondsen niet meer of minder wordt gegeven (bijgestort), zal dat directe consequenties hebben voor het werk van goede doelen.

2.1 Het belang van periodieke giften en de aftrekbaarheid daarvan

Het belang voor goede doelen

Periodieke giften zijn heel belangrijk voor goede doelen en voor het werk dat zij doen. Met een periodieke gift is een organisatie namelijk meerdere jaren verzekerd van een bijdrage waarmee langjarige programma's en onderzoeken kunnen worden geïnitieerd en gefinancierd. Bovendien is het zo dat goede doelen, anders dan de overheid, in staat zijn om maatschappelijke problemen gericht aan te pakken. Uit het onderzoek onder goede doelen blijkt dat er de laatste jaren sprake is van een toename van het aantal periodieke giften. Zie onderstaande tabel.

jaar	Totaal aantal periodieke giften
2023	103.329
2022	98.633
2021	91.215
2020	73.129

N=57

Het belang voor particulieren

Ook voor particulieren is de periodieke gift en de aftrekbaarheid daarvan van belang. In het Advies Beter Geven⁴ wordt aangegeven dat 40% van de grote gevers⁵ in Nederland aangeeft minder te zullen schenken wanneer de giftenaftrek wordt verlaagd.

⁴ Het betreft het advies van de commissie van deskundigen onder voorzitterschap van Alexander Rinnooy Kan, in opdracht van SBF van oktober 2020 dat verwijst naar De Geefondernemer, het Filantropie rapport van Paul Smeets uit 2016.

⁵ Dit onderzoek is gebaseerd op een respons van 690 vermogenden met een gemiddelde gift van iets meer dan €7000 euro per jaar. Voor grote gevers die meer geven dan 250.000 euro per jaar speelt de aftrekbaarheid, gezien de hoogte van het bedrag, onmiskenbaar een veel grotere rol.

3. Inventarisatie negatieve gevolgen

Wij hebben tot nu toe de volgende negatieve gevolgen geïdentificeerd, in de relatie particulier – goed doel en in de relatie particulier – vermogensfonds met consequenties voor het goede doel dan wel het maatschappelijke initiatief.

De particulieren die worden geraakt door deze maatregel zijn grote gevers die zich voor meerdere jaren committeren aan giften. Wij hebben een aantal van hen gesproken en zij geven de volgende reacties op de maatregel:

- De betreffende personen willen blijven geven, maar zij hebben allemaal een netto budget voor giften. Boven de 250.000 euro is er in het geheel geen aftrek meer, dus moet er daadwerkelijk rekening worden gehouden met het dalen van de giften met 37% of 46,25% bij culturele ANBI's⁶.
- Deze maatregel geeft onzekerheid over aftrekbaarheid in het algemeen. Plannen en overeenkomsten die in de maak zijn, worden on-hold gezet. Aangezien het om grote bedragen gaat, worden er geen risico's genomen ten gevolge van de rechtsonzekerheid.
- De particuliere, grote gevers vinden dat zij ten onrechte worden afgeschilderd als belastingontduikers en fraudeurs door dezelfde overheid die hen een aantal jaar geleden opriep om op grote schaal te geven om de bezuinigingen van de overheid te compenseren. Dat zet kwaad bloed en vindt men onrechtvaardig.

Maatschappelijke schade: Er zijn twee manieren om de maatschappelijke schade te berekenen:

- Op basis van de informatie die beschikbaar is in de stukken bij de behandeling van het Belastingplan 2023. In die stukken staat dat er in 2019 141 personen zijn die giften van 250.000 euro of meer aftrekken van de belasting. Het bedrag dat deze 141 personen gezamenlijk geven is niet exact te herleiden uit de stukken. Het is in ieder geval minimaal 147 miljoen⁷. De tabel geeft geen daadwerkelijke bedragen, maar bandbreedtes. 147 miljoen euro is de uitkomst van het aantal personen per bandbreedte vermenigvuldigd met de ondergrens. Bij een daling van 40% van de minimum omvang van de giften bedraagt de schade voor de sector minimaal 59 miljoen euro per jaar, nog zonder de hieronder genoemde casussen waarbij nieuwe fondsen niet worden opgericht. Dat staat in geen verhouding tot de extra belastinginkomsten van 50 miljoen euro die het ministerie verwacht te ontvangen met deze maatregel.⁸
- Op basis van de informatie die het ministerie van Financiën deelde met SBF in het overleg van 13 maart 2023. In dit overleg deelde het ministerie dat het totale bedrag aan periodieke giften die worden aangegeven voor belastingaftrek is opgelopen van 118 miljoen euro in 2003 naar 284

⁶ 37% is het maximale tarief voor de aftrek en bij culturele ANBI's geldt de multiplier van 125% aftrek, daar is het tarief dus effectief 46,25%.

⁷ 36.202 - Wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten (Belastingplan 2023) - Nota naar aanleiding van het nader verslag blz. 5-13.

⁸ Idem.

miljoen euro in 2019. Van die 284 miljoen euro aan giften werd in totaal 250 miljoen euro gegeven door personen die meer geven dan 250.000 euro. Op basis van die getallen bedraagt de maatschappelijke schade bij een daling van ca 40% dus 100 miljoen euro per jaar.

3.1 Concrete voorbeelden in de relatie particulier – goed doel/maatschappelijk initiatief

CASUS 1: Voor Cordaid zijn periodieke schenkingsovereenkomsten van groot belang. Het zijn ‘zekere’ inkomsten in de toekomst, die een gegarandeerde stabiliteit geven aan hun projecten. Op dit moment heeft Cordaid een periodieke overeenkomst die de nieuw ingevoerde limiet van 250.000 euro met ongeveer factor 6 overschrijdt. En er is een aantal donateurs dat nog overweegt grote schenkingen te doen. De betreffende mensen zijn allen terughoudend geworden naar de toekomst om meer dan 250.000 euro te schenken, en beraden zich nog steeds over de hoogte van de schenking.

Met de periodieke schenkingsovereenkomst die dit jaar mogelijk weer voor 5 jaar wordt verlengd, heeft Cordaid in de afgelopen 5 jaar veel impact kunnen realiseren in de meest fragiele landen, op het gebied van gezondheid, onderwijs en werk en inkomen. Zo heeft Cordaid in Afrikaanse landen jaarlijks ruim 200.000 kinderen toegang tot school kunnen geven en is de kwaliteit van het onderwijs op de scholen verbeterd. Ook is de infrastructuur van honderden scholen verbeterd met de aanleg van latrines, schoon drinkwater, extra klaslokalen en schoolmeubilair.

In het investeringsfonds van Cordaid zijn de periodieke schenkingen ingezet als ‘first loss’ investering. Hiermee wordt het eerste verlies in het fonds gedekt en zijn externe investeerders aangetrokken voor een bedrag dat 7 keer zo hoog is. Zo heeft Cordaid kunnen investeren in lokale ondernemers en microfinancieringsinstellingen in Afrika voor het creëren en behoud van honderden banen, in landbouw, duurzame energie en afvalmanagement.

Maatschappelijke schade: Wanneer de maatregel wordt doorgevoerd, verwacht Cordaid een impact te realiseren die slechts 10-15 % is van wat men tot de invoering wisten te bereiken.

CASUS 2: MAF NL. Een ondernemer heeft besloten alle giften in december 2022 tot een totaalbedrag van 400.000 euro te verdubbelen. Elke euro die wordt gegeven wordt dus twee euro waard. Met deze donateur zijn nu gesprekken gaande over de vraag of dit in de toekomst haalbaar blijft. MAF heeft een aantal donateurs die alleen aan MAF al meer dan 250.000 euro per jaar geven. En dat zijn dus niet de mensen die hun giften optellen en boven de grens uitkomen. Voor MAF zal deze regeling gevolgen hebben voor de inkomsten uit deze groep die grote bedragen geeft.

Maatschappelijke schade: Gezien het meerjarige karakter van deze giften, zou MAF de komende jaren kunnen rekenen op totaal 1 miljoen euro per jaar voor projecten in het veld. Grote donateurs

geven geormerkte giften voor bijvoorbeeld de bouw van hangaars en de aanschaf van vliegtuigen t.b.v. mensen die wonen in onbereikbare gebieden in de wereld. Met het mogelijk wegvallen van deze giften is dat onzeker geworden. Periodieke giften zijn zeer belangrijk voor MAF. Dat betekent namelijk dat je meerdere jaren verzekerd bent van een bijdrage en daarmee langjarig programma's kunt initiëren en financieren. Dit zorgt voor zekerheid voor de doelgroep die ondersteuning zo hard nodig heeft.

Verder ontvangt MAF donaties van fondsen en stichtingen. De beperking van de giftenaftrek heeft ook gevolgen voor deze fondsen en stichtingen. Mogelijk zullen zij daardoor minder geld te besteden hebben en ontvangt MAF via hen minder donaties.

CASUS 3: De Nederlandse Hartstichting is voor het financieren van onderzoek naar hart- en vaatziekten afhankelijk van giften. Deze giften zijn voor zo'n 80% afkomstig van particulieren. Tot deze groep behoren ook meerdere major donors, die jaarlijks meer dan 250.000 euro per jaar schenken aan goede doelen, waaronder de Hartstichting. De recente begrenzing van de giftenaftrek leidt ertoe dat de Hartstichting signalen heeft ontvangen van major donors die overwegen hun gift aan de Hartstichting te beperken. Dit veroorzaakt veel onzekerheid rondom de toekomstbestendigheid van de financiering van enkele cruciale programma's en projecten.

Major donors verbinden zich vaak voor meerdere jaren aan de Hartstichting. Het wegvallen van hun schenking heeft directe en ingrijpende gevolgen voor lopende en toekomstige onderzoekstrajecten. Het ontvangen van enkele grote donaties vergroot het draagvlak bij subsidieverstrekkingen om ook een bijdrage te leveren aan een specifiek onderzoek, bijvoorbeeld doordat de Hartstichting een multiplier kan voorstellen. Daarnaast zorgen meerjarige schenkingen ervoor dat langlopende programma's kunnen worden gefinancierd. Daardoor zijn zij al jaren een betrouwbare partner voor medisch-wetenschappelijk onderzoekers, onderzoeksinstituten en subsidieverstrekkingen.

Elk jaar verstrekt de Hartstichting meerdere Dekkerbeurzen aan veelbelovende jonge onderzoekers uit verschillende disciplines in het cardiovasculaire veld. Dit doet de Hartstichting al jaren, en is alleen mogelijk omdat de Hartstichting zich voor meerdere jaren aan onderzoekers kan committeren – doordat de Hartstichting meerjarige grote giften ontvangt. Daarnaast worden uit meerjarige grote giften ook andere specifieke onderzoeken gefinancierd. Een voorbeeld daarvan is onderzoek naar erfelijke hartspierziekten. 40.000 Nederlanders lijden aan een hartspierziekte. Vaak gaat het om mensen die al relatief jong met de ziekte te maken krijgen. Hetzelfde geldt voor beroerte onderzoek, waar 40.000 mensen jaarlijks door getroffen worden. In 2021 stierven 9.000 mensen aan de gevolgen ervan. Daarom is het cruciaal dat dergelijke projecten kunnen worden voortgezet.

Dankzij langlopend, meerjarig gefinancierd, wetenschappelijk onderzoek is er in de afgelopen 60 jaar veel bereikt aan behandelingen die nu heel gewoon zijn, zoals de dotterbehandeling.

Maatschappelijke schade: De beperking van de giftenaftrek kan leiden tot een ernstige achteruitgang van de kwaliteit en kwantiteit van het medisch-wetenschappelijk onderzoek in

Nederland. Het medisch-wetenschappelijk onderzoek naar hart- en vaatziekten kan immers niet zonder gerichte, langlopende, grote giften van major donors. De onzekerheid die nu wordt gecreëerd bij major donors heeft een sterke, negatieve impact op het belangrijke werk van de Hartstichting en bedreigt deze, maar ook andere cruciale onderzoeken.

CASUS 4: Een ANBI gericht op instandhouding van monumenten als cultureel erfgoed verkrijgt geregeld zeer waardevolle panden via schenking. De koopprijs wordt eerst schuldig gebleven en kwijtgescholden via periodieke schenkingen en daarbij kan het met enige regelmaat gaan om meer dan 250.000 euro. In de overwegingen van deze schenkers is het belastingvoordeel budgettair van belang, maar tegelijkertijd willen die families de panden graag aan de ANBI's verkopen voor een lage waarde / schenken omdat er dan een maatschappelijke missie aan kan worden gegeven, zoals de openstelling als cultureel erfgoed, of gebruik voor kunst en cultuur.

Maatschappelijke schade: Nu het belastingvoordeel sinds eind vorig jaar nog verder is ingeperkt (na de eerdere verlagingen van het aftrektarief in Box 1) bestaat de vrees dat families de panden niet meer aan culturele ANBI's zullen schenken, maar zullen verkopen aan beleggers die het alleen maar gaat om investeren in vastgoed vanwege de winst.

CASUS 5: Singer Laren⁹ (ingebracht door de Museumvereniging¹⁰) is een Culturele ANBI Stichting met een museum, theater en beeldentuin. Vanuit het Gooi heeft zij een cultureel maatschappelijk bereik van meer dan 250.000 bezoekers van alle leeftijden. Singer Laren krijgt een bescheiden onderhoudsbijdrage van de kleine gemeente Laren en is verder afhankelijk van haar bezoekersinkomsten en de bijdragen van donateurs. Dankzij deze donateurs heeft Singer de afgelopen acht jaar haar gehele accommodatie kunnen moderniseren met een investering van 23 miljoen euro, waarvan 20 miljoen euro uit de private sector is gedoneerd. Een kleine groep families heeft grote bedragen gedoneerd, waarbij gebruik gemaakt is van de bestaande Geefwet. In 2018 ontving Singer Laren een omvangrijke kunstschenking, een bijdrage om het museum uit te breiden en een donatie om de geschonken kunstcollectie en de nieuwe museumzalen ook te kunnen onderhouden voor de toekomst. Alle drie de donaties zijn in drie aparte periodieke schenkingsovereenkomsten vastgelegd die alle drie ruim boven de 250.000 euro per jaar bedragen. Deze contracten waren voor 4 oktober 2022 gereed en daarmee wordt er gebruik gemaakt van de geboden fiscale mogelijkheden die destijds beschikbaar waren. Bij de huidige wetgeving is het aannemelijk dat de omvang van de schenking aangepast zou worden aan de maximale fiscale mogelijkheden en per saldo een stuk lager zouden zijn. Elke vorm van beperking van de Geefwet voor Culturele ANBI's heeft direct invloed op de exploitatie van Singer Laren in haar huidige culturele bereik.

Maatschappelijke schade: Singer Laren met haar beperkte subsidie en sterke afhankelijkheid van publieksinkomsten en donaties, is niet meer in staat in de huidige kunstmarkt belangrijke

⁹ Singer Laren (casus 5) is niet aangesloten bij één van de SBF partijen.

¹⁰ Museumvereniging is de brancheorganisatie van musea.

kunstwerken te verwerven. Door de inperking van de aftrekbaarheid van periodieke giften worden de mogelijkheden voor schenkingen van belangrijke kunstwerken door particulieren voor de Collectie Nederland sterk beperkt. Het is dus aannemelijk dat gulle schenkers eerder de kunstwerken, zoals schilderijen of beelden, naar de markt zullen brengen, dan aan een museum zullen aanbieden, waarmee deze werken niet meer beschikbaar komen voor de samenleving.

CASUS 6: Het Rijksmuseum¹¹ (ingebracht door de Museumvereniging) is zeer afhankelijk van externe financiering. Hierdoor kan het Rijksmuseum conserveren, restaureren, educatieve programma's ontwikkelen, tentoonstellingen organiseren en middels schenkingen van objecten en aankopen de collectie verrijken.

Het Rijksmuseum krijgt jaarlijks meerdere schenkingen van 250.000 euro of meer. Veelal middels door schenkers opgerichte familiefondsen (onder de toen geldende fiscale regelingen) maar ook via periodieke overeenkomsten. Recent hebben wij particulieren gesproken die bezig zijn een familiefonds op te richten. Zij gaven aan dat de beperking van 250.000 euro voor hen een reden is om het fonds niet gelijk te vullen met een enorm vermogen maar dit jaarlijks te bekijken, afhankelijk van de toekomstige fiscale regelgeving. Dit zorgt ervoor dat het Rijksmuseum alleen op een klein bedrag kan rekenen en geen zekerheid voor de lange termijn heeft. Van veel schenkers weten wij ook dat zij aan meerdere goede doelen schenken waardoor er sowieso beperking optreedt.

Het budget voor aankopen is bij het Rijksmuseum zeer beperkt. Gelukkig worden er ook bijzondere werken geschonken. In het verleden ook een werk met een taxatiewaarde boven 5 miljoen euro dat geschonken is via een periodieke overeenkomst (onder de toen geldende fiscale regelingen). Met de beperking van 250.000 euro zal een schenker een soortgelijke schenking verspreiden over 20 jaar. De kans is aanzienlijk dat de schenker binnen deze periode komt te overlijden waardoor het Rijksmuseum in onverdeeld eigendom komt te zitten met de erven, als de schenker geen aanvullend testament heeft getekend. Gezien de hoge waarde is het aannemelijk dat de schenker geen aanvullend testament zou willen tekenen zodat de schenking en dus het belastingvoordeel kan overgaan op zijn of haar erven. Dit is een risico voor het Rijksmuseum en het is niet vanzelfsprekend dat de erven de schenking willen voortzetten.

Het Rijksmuseum heeft al jaren een begunstiger die het mogelijk maakt om bepaalde aankopen toch te kunnen doen. Indien het museum een aankoop doet, verstrekt de begunstiger het aankoopbedrag in de vorm van een geldlening die in 5 termijnen door het museum aan de begunstiger dient te worden terugbetaald. Dit is een transactie met 'gesloten beurzen', omdat de begunstiger vervolgens een periodieke schenking in 5 termijnen aan het museum doet ter hoogte van het bedrag dat het museum jaarlijks aan de begunstiger dient af te lossen.

De begunstiger verstrekt jaarlijks meer dan 250.000 euro aan het museum. In 2022 was dat in totaal 300.000 euro, in 2021 was dat 725.000 euro en op dit moment heeft hij in 2023 ook al 300.000 euro bijgedragen. De begunstiger verstrekt daarnaast ook jaarlijks gelden aan andere goede doelen, door

¹¹ Het Rijksmuseum (casus 6) is niet aangesloten bij één van de SBF partijen.

middel van dezelfde methode. Omdat dit proces al jarenlang plaatsvindt, bedraagt het bedrag dat jaarlijks periodiek wordt geschonken veel meer dan 250.000 euro. De kans is groot dat de begunstiger zijn totale schenkingsbudget (voor alle musea) zal terugbrengen tot 250.000 euro per jaar waardoor er minder aankopen gedaan kunnen worden. Daarnaast zal hij er mogelijk voor kiezen om één museum te blijven steunen waardoor de andere musea geen schenkingen van deze donateur meer krijgen.

Maatschappelijke schade: Elke vorm van beperking op het gebied van schenkingen heeft een directe invloed op het Rijksmuseum en zorgt ervoor dat er bijvoorbeeld geen geld is om het museum voor iedereen toegankelijk te maken en er keuzes gemaakt moeten worden welke objecten geconserveerd en gerestaureerd worden zodat zij behouden kunnen worden voor toekomstige generaties.

Het Rijksmuseum heeft (object)schenken hard nodig; door deze grote schenkingen wordt de collectie verrijkt met bijzondere en zeer kostbare kunstwerken en verzamelingen. Kunstwerken die het Rijksmuseum zonder deze steun niet had kunnen verwerven. Door inperking van de aftrekbaarheid van periodieke giften, is het aannemelijk dat men eerder kiest voor verkoop van kunstwerken op de markt dan deze te schenken aan het Rijksmuseum. De belastingaftrek die je krijgt gedurende je leven staat niet in verhouding tot de opbrengst die je krijgt bij verkoop. Hierdoor zullen er belangrijke werken voor de Collectie Nederland verdwijnen uit het publieke domein.

Daarnaast zijn er veel projecten en aankopen gerealiseerd dankzij grote particuliere schenkingen, zoals de financiering van de restauratie van de Nachtwacht, de Teekenschool (educatieve centrum) en de Mannheimer collectie.

3.2 Concrete voorbeelden in de relatie particulier – vermogensfonds - goed doel/maatschappelijk initiatief

CASUS 7: Wij hebben de initiatiefnemer van een recent opgericht vermogensfonds gesproken met de intentie om zich voor 5 jaar vast te leggen om jaarlijks 12 miljoen euro te storten in het nieuwe fonds. Hij was al sinds 2021 bezig met de voorbereiding van dit fonds na verkoop van zijn onderneming, en verkeerde vlak voor Prinsjesdag 2022 in afwachting van de toekenning van de ANBI status die uiteindelijk eind 2022 is toegekend. Deze donateur stelt zich, met zijn adviseurs, op het standpunt dat de schenkingsovereenkomst al ruim voor de onverwacht door de overheid met terugwerkende kracht aangekondigde deadline van 4 oktober 2022 tot stand is gekomen, maar verkeert nog altijd in onzekerheid of het overgangsrecht ook door de belastingdienst zo zal worden toegepast. Oorspronkelijk wilde zijn onderneming de schenking doen, maar tot op de dag van vandaag is dat niet mogelijk omdat een dergelijke gift als dividend uitdeling zou worden gezien en als inkomen

belast zou worden in Box 2. De overheid heeft hen dus ‘gedwongen’ tot de route van een privé donatie, om die route vervolgens in feite af te sluiten door de beperking van de giftenaftrek.

Maatschappelijke schade: de vervolg termijnen van de in 2022 ondertekende schenkingsovereenkomst zijn momenteel nog onzeker en vertegenwoordigen een potentieel verlies voor de filantropie. De schenker zal naar verwachting namelijk op het geplande geefbedrag van 48 miljoen euro in mindering brengen het bedrag dat hij door het wegvallen van de giftenaftrek meer aan inkomstenbelasting moet betalen. Toekomstige schenkingen van deze donateur zijn hierdoor ook met grote onzekerheid omgeven.

CASUS 8: Wij hebben een vermogensfonds in opbouw gesproken dat volledig afhankelijk is van giften van enkele grote donateurs. De giften dienen voor de opbouw van het fonds en voor de lopende donaties die het fonds doet aan andere organisaties, in dit geval vooral universiteiten. Na de afkondiging van de belastingmaatregel hebben deze donateurs aangegeven de donaties vooralsnog te beëindigen en te heroverwegen of zij deze in aangepaste vorm willen voortzetten of niet. Dat betekent dat er in 2023 zeker geen nieuwe giften zullen zijn en dat zij in onzekerheid verkeren over de jaren daarna. Er waren al gesprekken gaande met verschillende universiteiten over nieuwe projecten, maar die zijn nu gestopt, terwijl er al verwachtingen waren gewekt. Op basis daarvan is er ook al voorbereidend werk verricht door wetenschappelijk medewerkers aan deze universiteiten met een grote variatie aan maatschappelijke thema’s als het omgaan met nieuwe technische ontwikkelingen, internationaal juridische kwesties, sociologische en culturele ontwikkelingen in onze samenleving.

Maatschappelijke schade: Deze schenkingen gaan voorlopig niet door. Het gaat daarbij om een bedrag van meer dan 20 miljoen euro dat niet aan goede doelen/maatschappelijke initiatieven kan worden uitgekeerd.

CASUS 9: De Turing Foundation¹² is een ANBI familiefonds. In plaats van elke gift apart te doen, hebben de oprichters in 2006 besloten om 100 miljoen in één keer in een door hen opgerichte stichting met een ANBI-status onder te brengen. Sindsdien schenkt de foundation bijna wekelijks bedragen tussen de 25.000 euro en 150.000 euro aan goede doelen. De stichting is zeer transparant, jaarverslagen en financiële verslagen sinds de oprichting staan online. Het gaat om 3,5 miljoen euro tot 5 miljoen euro per jaar, een bedrag dat zonder de periodieke giftenaftrek niet naar goede doelen zou zijn gevloeid. Zie hier <https://www.turingfoundation.org/index2.html>. De oprichters hebben aangegeven dat zij de stichting nooit zouden hebben opgezet als de giftenaftrek beperkt zou zijn geweest. Zij hebben indertijd in eerste instantie besloten geen stichting op te richten omdat er indertijd nog 8% ‘schenkbelasting’ gold. Pas toen die regeling werd afgeschaft, in oktober 2005, besloten ze een ANBI op te zetten. Er zijn ieder jaar families die dit soort ANBI’s opzetten.

¹² Turing Foundation (casus 10) is niet aangesloten bij één van de SBF partijen.

Maatschappelijke schade: De oprichters geven aan dat zij dit fonds niet zouden hebben opgericht en deze schenkingen niet zouden doen onder de nieuwe regeling.

CASUS 10: Fonds 1999¹³ is een stichting met de ANBI-status die met familiekapitaal is opgezet onder de giftenaftrekregeling. Fonds 1999 stelt zich ten doel de samenleving, primair in Nederland, beter te maken door initiatieven en projecten te steunen die de maatschappij vrolijker, inclusiever en positiever maken. De bedragen die deze stichting schenkt (aan projecten die leiden tot een positievere en inclusievere samenleving) zijn ieder jaar samen een veelvoud van 250.000 euro, al zijn ze per project praktisch altijd lager dan 250.000 euro. De oprichters geven aan dat zij dit fonds niet zouden hebben opgericht en deze schenkingen niet zouden doen onder de nieuwe regeling.

Maatschappelijke schade: Maatschappelijke schade: De oprichters geven aan dat zij dit fonds niet zouden hebben opgericht en deze schenkingen niet zouden doen onder de nieuwe regeling.

CASUS 11: Stichting SeeYou¹⁴ (ingebracht door Prisma¹⁵) ontvangt via een familiefonds jaarlijks een ruime donatie die rechtstreeks wordt besteed aan het werk van de foundation voor mensen met een beperking in de armste landen. Dit familiefonds ontvangt donaties van een vermogende familie, en heeft tot op heden toezeggingen gedaan van circa 10 miljoen euro aan maatschappelijke initiatieven in binnen- en buitenland. De donatie die het fonds jaarlijks doet (verspreid over meerdere goede doelen) is 5 miljoen euro. Deze familie overschrijdt ruimschoots de aftrekbeperking van 250.000 euro aan giften per kalenderjaar. Naar aanleiding van het recente besluit in de Tweede Kamer heeft het familiefonds besloten alle donaties aan Stichting SeeYou te stoppen omdat de familie geen substantiële donaties meer aan het fonds zal doen.

Maatschappelijke schade: Voor de organisatie is de impact van het Kabinetsbesluit substantieel en heeft direct impact op het werk dat de foundation in ontwikkelingslanden uitvoert¹⁶. Het is op dit moment nog onduidelijk welke donoren en fondsen uit de achterban door deze beperking worden geraakt. Helaas komt dit bovenop teruglopende donaties als gevolg van de huidige economische recessie. De SeeYou foundation: "Het is voor ons onbegrijpelijk waarom de overheid juist in deze tijd particulier initiatief zo frustreert."

CASUS 12: Bij de inventarisatie is gebleken dat de betreffende grote giften meestal worden gedaan vanuit Box 2, aanmerkelijk belang. Meestal is een groot vermogen namelijk afkomstig van (de verkoop van) een eigen bedrijf in de BV vorm. Het geven van zeer grote bedragen vanuit bedrijfsvermogen Box 2 wordt eerst geacht een privé-opname te zijn met bijbehorende belastingplicht. Schenkingen via Box 2 liggen voor de hand, aangezien de aftrekbaarheid (in dit geval

¹³ Fonds 1999 (casus 11) is niet aangesloten bij één van de SBF partijen.

¹⁴ Stichting SeeYou (casus 12) is niet aangesloten bij één van de SBF partijen.

¹⁵ Prisma verenigt meer dan 20 christelijke organisaties die wereldwijd actief zijn in ontwikkelingssamenwerking, noodhulp en diaconaat. Samen in de strijd tegen armoede en onrecht.

¹⁶ Nederlands Dagblad 20 december 2022, met verklaringen quotes van See You en MAF NL over nadelige gevolgen aftopping giftenaftrek.

van de vennootschapsbelasting) is gelimiteerd tot 100.000 euro per jaar per fiscale entiteit. In de praktijk verwijst de belastingdienst ondernemers die meer willen schenken dan dat bedrag naar de periodieke schenking via Box 2. Dit probleem is nog groter bij het schenken van aandelen in een bedrijf. Bij de schenking van een bedrijf van omvang aan een ANBI moet de schenker over grote bedragen vrij geld in privé beschikken of eerst (een groot deel van) de aandelen verkopen om de belastingheffing in box 2 te kunnen voldoen. De aftrekbaarheid was een essentieel onderdeel om een dergelijke schenking te kunnen doen. Van diverse ondernemers en fiscaal adviseurs hebben wij begrepen dat zonder de aftrek het schenken van een bedrijf feitelijk onmogelijk is geworden. Zie ook het stuk ['Wie niet kan delen, kan ook niet vermenigvuldigen!'](#) door Piet Mars. Bekende voorbeelden uit het verleden zoals de Van Leer Group Foundation en Patagonia Foundation zijn niet meer mogelijk. Dit is bij veel nieuwe en duurzame ondernemers en bij familiebedrijven met overdrachtsvraagstukken naar de volgende generatie op de radar, zie ook [De Patagonia revolutie wordt gesmoord](#).

Maatschappelijke schade: Het schenken van een heel bedrijf aan een ANBI, waardoor het geheel ten dienste staat van het maatschappelijk nut is economisch onmogelijk gemaakt. Daarmee is een goede manier van vermogensoverdracht en vermindering van de vermogensongelijkheid in Nederland afgesneden. Wij kennen een geval waarbij de plannen voor de schenkingen van een bedrijf met een waarde van meer dan 400 miljoen euro aan een ANBI niet meer doorgaan.

CASUS 13: De aandeelhouders van enkele persoonlijke houdster-BV's waren voornemens om meer dan 2 miljoen euro te schenken aan een culturele ANBI die zich bezighoudt met onder meer steun en bevordering van cultuur en instandhouding van cultureel erfgoed. Aangezien hun geldmiddelen zich in de BV's bevinden, dienden de schenkingen vanuit die BV's te worden betaald. In de loop van 2021/2022 zijn hier afspraken over gemaakt. Onder meer is besproken dat deze schenkingen gedurende vijf jaar zouden plaatsvinden. Geconstateerd is dat de schenking zonder nadere regeling jaarlijks ten minste 500.000 euro aan inkomstenbelasting (in Box 2) zou oproepen. Vanwege de faciliteit van de periodieke giftenaftrek kon deze belastinglast worden verminderd tot nihil. Het lukte door omstandigheden echter nog niet om dit voor 4 oktober 2022 gereed te maken in een periodieke schenkingsakte.

Maatschappelijke schade: Partijen gaan nu opnieuw om tafel. Vooralsnog wordt rekening gehouden met een jaarlijkse vermindering van de baten voor de ANBI met zeker 375.000 euro per jaar vanwege de Box 2 heffing. Gelet op voorziene schenkingen na de 5-jaarsperiode is uitsmeren over een langere periode geen optie.

4. Conclusies en aanbevelingen

Gezien de onevenredige schade voor de sector van deze maatregel, die in geen verhouding staat tot de verwachte extra inkomstenbelasting, vragen wij staatssecretaris Van Rij om de maatregel terug te

draaien en de onbeperkte aftrekbaarheid van periodieke giften aan ANBI's in stand te laten, conform de aangenomen Motie Essers in de Eerste Kamer, die daartoe oproept indien de negatieve gevolgen te groot zijn. Het moet voor particulieren mogelijk blijven om aan verschillende goede doelen/maatschappelijke initiatieven (ANBI's) te blijven geven en de betreffende giften onbeperkt af te trekken van de inkomstenbelasting. De huidige beperking van de giftenaftrek betekent dat het kind met het badwater wordt weggegooid en dat moet zo snel mogelijk worden hersteld.

Er is vanuit de beroepsgroep van fiscaal adviseurs ook veel kritiek op deze maatregel.¹⁷ Zo is de brancheorganisatie van belastingadviseurs NOB negatief over deze maatregel omdat geen aandacht is gegeven aan de doelstelling van het kabinet om veeljarige giften en de betrokkenheid van gevers te stimuleren.¹⁸

Daarnaast is bij deze inventarisatie gebleken dat veel van de grote giften afkomstig zijn uit Box 2. Er is nu een fiscale regel dat een schenking uit Box 2 altijd eerst een privé-opname is. Dat heeft onbedoelde negatieve effecten bij grote schenkingen. Deze effecten gaan in tegen het overheidsbeleid om schenken aan het algemeen belang te stimuleren. Met deze maatregelen wordt er feitelijk niet gestimuleerd, maar wordt er juist belasting geheven op schenkingen aan ANBI's. Dat is niet alleen tegen het overheidsbeleid, maar ook inherent onrechtvaardig. Wij vragen staatssecretaris van Rij daarom onder meer om deze regels aan te passen en schenkingen uit Box 2 rechtstreeks mogelijk te maken. Zoals de staatssecretaris zelf al aangaf bij de behandeling van het Belastingplan 2023 in de Eerste Kamer:

“Je moet dan dus eigenlijk teruggaan naar de bron. En waar zit het vermogen? Het zit in de vennootschap. Daar zou je de oplossing moeten vinden. Dat is wel een fiscale oplossing. Je zegt dan dat de vennootschap in die situatie de schenking doet en niet de aandeelhouder, en daar moet je voorwaarden aan verbinden. Ik wil wel toezeggen om de plussen en de minnen van die oplossing heel snel op een rijtje te zetten.”¹⁹

Tot slot wijzen wij er op dat de belangen van filantropie onvoldoende zijn meegewogen in het besluit de giftenaftrek te beperken. Deze maatregel staat haaks op het overheidsbeleidsbeleid²⁰ dat het stimuleren van geven aan maatschappelijke doelen als één van de speerpunten heeft benoemd. Of het nu om kleine of grote giften gaat en of een gift nu direct of indirect van particulieren komt.

¹⁷ Zie onder andere Weekblad Fiscaalrecht 7456 1-12-2022 'Aftopping giftenaftrek: Arbitrair en onevenwichtig'. M.M.F.J. van Bakel, mr M. Tydeman-Yousef en drs. W.G. van Vliet

¹⁸ Nadere reactie ter zake van wetsvoorstellen Belastingplan 2023, Fiscale Verzamelwet 2023 en Wet implementatie EU-richtlijn gegevensuitwisseling digitale platformeconomie. Gepubliceerd op 18 november 2022 op <https://www.nob.net/>

¹⁹ Verslag van de vergadering van de Eerste Kamer van 13 december 2022 (2022/2023 nr. 13)

²⁰ Beleidsvisie op filantropie [Kamerstuk 32740, nr. 21 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)